

Před 80 lety zemřela v KT Ravensbrück Milena Jesenská

17.5.2024 - | Ústav pro studium totalitních režimů ČR

Milena Jesenská se narodila v roce 1896 na Žižkově (tehdy ještě nebyl součástí Prahy), do rodiny stomatologa a pozdějšího profesora pražské lékařské fakulty Jana Jesenského. Ztrátu matky, která zemřela v době jejího dospívání, nesla velmi těžce. Na pražském dívčím gymnáziu „Minerva“, vůbec první institucí svého druhu ve střední Evropě, se jí dostalo kvalitního vzdělání.

V roce 1918 se navzdory otci, který chtěl mít ze své dcery lékařku, provdala za literáta Ernsta Polacka, s nímž se v přestěhovala do Vídně. Z válkou zničené metropole začala posílat příspěvky do českých časopisů a také jako vůbec první překládat z němčiny do češtiny povídky svého přítele a později i milence Franze Kafky. V nekrologu, který napsala po jeho předčasné smrti v roce 1924 pro *Národní listy*, dokázala vystihnout jeho osobnost a odhadnout světový rozměr jeho tvorby.

Po rozchodu s manželem se v polovině 20. let vrátila do Prahy, kde působila nejprve jako redaktorka a pak i šéfredaktorka ženských příloh předních deníků. V tradicemi sevřených ženských rubrikách propagovala hlavně nový životní styl, moderní výchovu dětí či tělesnou kulturu. Pohybovala se v prostředí pražské avantgardy, kde se seznámila se svým druhým manželem architektem Jaromírem Krejcarem. V manželství, které vydrželo jen několik let, se narodila dcera Jana, přezdívaná Honza, která se později stala spisovatelkou. Začátkem 30. let se Jesenská stala stoupenkyní komunistického hnutí, záhy ale vystřízlivěla. Tak jako některým dalším jí vadilo jí potlačování kritického myšlení a stalinské politické procesy.

Od konce 30. let působila v redakci liberálně demokratického časopisu *Přítomnost*, do něhož psala články o napjaté situaci v československém pohraničí a problémech německých antifasistů či o dopadech německé anexe pohraničí na českou společnost. Po březnové okupaci v roce 1939 se zapojila do protinacistického odboje. Spolupracovala s vydavatelem ilegálního časopisu *V boj*. Je jí přisuzováno autorství výzvy „Českým ženám“, které vyšlo v jeho 14. čísle. Vedle toho spolupracovala s odbojovou organizací Obrana národa, jíž pomáhala organizovat útoky vojáků rozpuštěné československé armády do Polska. K útekům z protektorátu pomáhala i svým židovským a německým přátelům, jimž poskytovala útočiště ve svém bytě v Praze v Kouřimské ulici č. 6.

Na podzim 1939 byla zatčena Gestapem a po věznění v Praze a v Drážďanech bez soudu deportována do ženského koncentračního tábora Ravensbrück. Zde pracovala ve vězeňské nemocnici, kde měla na starosti kartotéky nemocných. I v prostředí koncentračního tábora dokázala pomáhat potřebným, přičemž se neohlížela na národnost ani vězeňskou kategorii. Udržovala kontakty s vícero českými spoluvězeňkyněmi, přední komunistky ji ale vyčítaly její postoje a považovaly za „odpadlici“. Názorově i lidsky nejbližší jí byla německá vězeňkyně Margarete Buber-Neumann, která jí vyprávěla o své předchozí zkušenosti z věznění v sovětském gulagu.

Kvůli tvrdým životním podmínkám a nedostatečné lékařské péči se Jesenské stále zhoršovalo její zdraví. V roce 1944 postoupila ve vězeňské nemocnici operaci ledvin, z níž se již nezotavila. Dne 17. května 1944 v Ravensbrücku v nedožitých 48 letech zemřela.

Ve své rodné zemi byla Milena Jesenská dlouhá léta zamlčovaná, v zahraničí byla vnímána především jako přítelkyně Franze Kafky. Tento její obraz se díky badatelskému úsilí daří v posledních letech měnit. V Praze dnes Milenu Jesenskou připomíná tzv. kámen zmizelých (Stolperstein), umístěný před

domem v Kouřimské ulici č. 6, kde ji v roce 1939 zatklo Gestapo, a její jméno nese od roku 2021 malý park v téže ulici. V roce 1994 byla Milena Jesenská oceněna za svou pomoc židovským uprchlíkům izraelským titulem Spravedlivý mezi národy a o dva roky později získala české státní ocenění Řád Tomáše Garrigua Masaryka II. třídy.

Příspěvek připravila historička ÚSTR Pavla Plachá.

Foto: ABS (fond Německé soudy v říši f. 141, sign. 141-289-16), Archiv Marie Jiráskové, Wikimedia Commons

Související:

- Osobnost Mileny Jesenské připomíná mimo jiné nová publikace historičky Marie Jiráskové „Milena Jesenská. Dopisy a dokumenty“, v níž naleznete i studii o poslední etapě života Mileny Jesenské od Pavla Plaché (ÚSTR).
- O osudu Mileny Jesenské a jejích českých spoluvězeňkyň v Ravensbrücku se dočtete i v knize Pavly Plaché „Zpřetrhané životy“, kterou vydal ÚSTR a nakladatelství Pulchra v roce 2021.

<https://www.ustrcr.cz/pred-80-lety-zemrela-v-kt-ravensbruck-milena-jesenska>